

חוק קרן קימת לישראל, תשי"ד-1953

אגודה מוגבלת בערבות וללא הון מחולק למניות

קרן קימת לישראל

תזכיר
ותקנות התאגדות

אושר ע"י שר המשפטים
בי"ז באייר תשי"ד (20 למאי 1954)
דפוס המקור בע"מ, 1999

או מכל גוף אחר דומה לה ולהשתמש בכספים אלה ולהוציאם כדי לקדם, בתוך התחום שנקבע, כל מטרה שהיא מטרת צדקה ושלדעת האגודה עלולה להביא תועלת, במישרין או בעקיפין, לבני דת, גזע או מוצא יהודי, ומבלי לפגוע בכלליות המטרות הנ"ל להשתמש בכספי-נאמנות אלה ובכל הכנסה שתופק מכספים אלה לרכישת קרקעות בתחום שנקבע על-מנת שקרקעות אלה ישמשו ליישובם של יהודים עניים, לקידומה ולפיתוחה של החקלאות, לבנין בתי-כנסת, לבנין בתי-ספר או אוניברסיטאות, לבנין בתי-חולים, לסידור מגרשי ספורט ומשחקים ולמטרות צדקה אחרות.

ד. לפנות, לברא, לעבד, להשקות ולהשביח בדרכים אחרות כל קרקע מקרקעות האגודה ולהקים עליהם בנינים שיידרשו לצרכי האגודה, להחזיקם, לשכללם, לשנותם או לתקנם.

ה. להחכיר כל חלק ממקרקעיה של האגודה בתנאים ובדרכים שייראו בעיניה, ובלבד ששום חוכר לא יהא רשאי להוציא לפועל החכרת-משנה או העברה - אם בדרך מכירה ואם בדרך אחרת, כגון משכנתא או שיעבוד של טובת-הנאה במקרקעין - אלא בהסכמתה המפורשת בכתב של האגודה. הסכמה זו תינתן על-ידי האגודה לפי שיקול-דעתה המוחלט ובתנאי מתנאי החכירה או בדרך אחרת, ולפי ההוראות שהאגודה תקבע (אם תקבע) על דרך שתמצא לראוי ולמתאים, אם בכלל ואם בקשר לעסקה מיוחדת, או לסוג מיוחד של עסקות.

ו. לרכוש, להוציא-לפועל, להקים, לבנות, לסלול, לשנות, לתקן, לשכלל, לנהל ולפקח ולהחזיק במצב תקין וראוי לשימוש בתחום שנקבע: כבישים, דרכים, חשמליות, מסילות-ברזל, גשרים, אבולים, אמות-מים, נמלים, מספנות, רציפים, מיכלים, רשת לאספקת מים, מפעלי מים, דייקים, מפעלים הידרואוליים, טלגרף, טלפון,

מפעלי-חשמל לכוח או למאור, מנסרות, בתי-חרושת, בתי-מלאכה, שווקים, מחסנים, ממגורות, סכרים, מרתפים ומקלטים.

ז. להרים תרומות, במזומנים או ברכוש אחר, ולהקדיש אמצעים, אם יש בכך משום סיוע למטרות האגודה, או לאחת מהן, או כדי לעזור לענייני היהודים בתחום שנקבע.

ח. לקנות או לרכוש בדרך אחרת, למכור, להעביר, להחזיק במצב תקין וראוי לשימוש, להחכיר ולפתח מכוות, זכויות כרייה ונכסים המכילים, לפי המשוער, מחצבים או אבנים יקרות מכל המינים, וכן מפעלים הקשורים בכך, בתחום שנקבע או בכל חלק ממנו, לטפל בהם, ולממשם ולנהל עסקי כרייה ועבודות-מתכת בכל חלק מן התחום שנקבע - בתנאי כי שום דבר מן הדברים האמורים בסעיף-משנה זה לא יהא בו כדי להפקיע את בעלותה העליונה של האגודה במקרקעין, או בחלקים מהם, שנרכשו או שיירכשו על-ידיה מזמן לזמן בתחום שנקבע.

ט. לקנות או לרכוש בדרך אחרת כל מיני מטלטלין למכרם, להעבירם או לעשות בהם כל קנין או עסקה, כפי שתמצא לנכון.

י. לגבות דמי-חכירה וחובות.

יא. לקנות, לרכוש בדרך אחרת, או לקבל לידה, בשלמות או בחלקים, את עסקיו ורכושו וחובותיו של כל אדם או חברה, שהם מקיימים עסקים שהאגודה רשאית לנהלם, או שיש ברשותם זכויות או אקטיב שייראו כמתאימים לצרכי האגודה.

יב. לרכוש מממשלה או מכל רשות אחרת זכוונות, הענקות, הכרעות, זכויות, סמכויות או תעדיפים בתחום שנקבע ובכל חלק ממנו, ולערוך ולסיים הסדרים עם שלטונות ממשלתיים

כתב אמנה

וזאת האמנה שהיום הזה נחתמה בירושלים בין מדינת ישראל המיוצגת לענין על ידי שר האוצר, ובין קרן קימת לישראל, על דעת ההסתדרות הציונית העולמית, המיוצגת לענין זה על ידי יושב ראש מועצת המנהלים של קרן קימת לישראל.

א. למן היווסדה לפני יובל ומעלה, פעלה הקרן הקימת לישראל ברכישת מקרקעים בארץ ישראל והעברתם לבעלות העם, בהכשרת מקרקעים וייעורם, בהחכרת מקרקעים להתיישבות ולשיכון ובהנהלת משק מקרקעיה. העיקרון היסודי של הקרן הקימת לישראל הוא כי המקרקעים לא יימכרו אלא יישארו בבעלות העם וימסרו בחכירה בלבד.

ב. לאחר קום המדינה הלך ופחת היקף רכישת המקרקעים על ידי הקרן הקימת לישראל מידי בעלים לא יהודים, ואילו מימדיה של גאולת האדמה מן השממה הלכו ורחבו, המדינה נהיתה בעלת רוב האדמות בישראל, והממשלה מנהלת ומפתחת המקרקעים האלה.

ג. ממשלת ישראל והקרן הקימת לישראל גמרו אומר לסלק את הכפילות שנוצרה בניהול אדמותיהם בידי מוסדות שונים, לאחד בידי המדינה את ניהול אדמות אלה, שמירתן והטיפול בהן, ולחזק את ידי הקרן הקימת לישראל בהגשמת ייעודה של גאולת הקרקע מן השממה.

אשר על כן הסכימו ביניהם בעלי האמנה לאמור:

1. עם תחולתו של חוק יסוד: מקרקעי ישראל (להלן באמנה הזאת - "החוק") ירוכז ניהול הקרקעות, שהם אדמת המדינה, ואדמת רשות הפיתוח, או אדמת הקרן הקימת לישראל, בין אם נרכשו בעבר ובין אם ירכשו להבא, בידי המדינה.
2. הממשלה תקים מינהל מקרקעי ישראל (להלן "המינהל") ותמנה, לאחר התייעצות עם הקרן הקימת לישראל, מנהל שיעמוד בראש המינהל. המנהל יהיה כפוף לשר שייתמנה על ידי הממשלה לביצוע אמנה זו (להלן - "השר").
3. על אף האמור בסעיף אחד, לא יחול שינוי בבעלות המקרקעים כפי שהיא רשומה בספרי האחוזה, אלא במידה שבעלי האמנה יסכימו, לענין מקרקעים מסויימים, לרושםם על שם המדינה, או על שם הקרן קימת לישראל, אם בדרך חילופין ואם בדרך אחרת.
4. מקרקעי ישראל יינתהלו לפי החוק, לאמור על פי העיקרון כי אדמה אינה נמכרת אלא נמסרת בחכירה בלבד, ולפי המדיניות הקרקעית שתיקבע על ידי המועצה שהוקמה לפי סעיף 9. המועצה תקבע את המדיניות הקרקעית במטרה להגביר את כח הקליטה של האדמה ולמנוע ריכוזים קרקעיים בידי יחידים. אדמות הקרן הקימת לישראל ינוהלו, נוסף לכך, בכפיפות לתזכיר ולתקנות ההתאגדות של הקרן הקימת לישראל.
5. ראה המינהל, לענין עיסקה פלונית, צורך לסטות מעקרונות המדיניות כאמור בסעיף 4, בפרט זה או אחר, לא תיעשה עיסקה כאמור אלא באישור המועצה שהוקמה לפי סעיף 9. ולגבי מקרקעים הרשומים על שם הקרן הקימת לישראל - בהסכמת הקרן הקימת לישראל, ולגבי מקרקעי ישראל אחרים - בהסכמת השר.
6. כל עיסקה במקרקעי ישראל תיעשה בידי המינהל בשם הבעלים הרשומים של אותם מקרקעים ובתורת סוכנים, וכל פירות אותם המקרקעים הם נכס בעליהם הרשומים, והמדינה מקבלת על עצמה, תמורת אמנה זו, לשאת בהוצאות המינהל.
7. המינהל ימסור לבעלים הרשומים של מקרקעי ישראל, אחת לשלושה חודשים (ובפעם הראשונה כתום ששה חודשים מיום תחולתו של החוק), דין וחשבון על ההכנסות וההוצאות בניהול מקרקעיהם. בהוצאות ייכלל סכום קבוע שייקבע על ידי המינהל, אם כאחוז מסויים מן ההכנסות ואם במכסה החלה על כל שטח אדמה מסויים. עם מסירת דין וחשבון כאמור, יראו כל ייתרה המופיעה בו לזכות הקרן הקימת לישראל, כחוב המגיע והעומד לפרעון מאת המדינה, וכל ייתרה המופיעה בו לחובת הקרן הקימת לישראל, כחוב המגיע והעומד לפרעון ממנה למדינה.
8. המינהל ימסור לממשלה ולקרן הקימת לישראל אחת לשנה, דין וחשבון על כלל פעולותיו.
9. הממשלה תקים מועצה, בראשות השר, שתקבע את המדיניות הקרקעית, תאשר הצעת תקציב של המינהל, ותפקח על פעולות המינהל ועל אופן ביצוע אמנה זאת. מספר חברי המועצה יהיה 13: מחציתם פחות אחד ימונו על פי הצעת הקרן הקימת לישראל. ניתן יהיה להחליף את חברי המועצה באחרים באותה דרך בה נתמנו החברים היוצאים, הודעה על מינוי המועצה ושמות חבריה, כפי שייתמנו מזמן לזמן, תפורסם ברשומות.

10. הכשרת מקרקעי ישראל וייעורם ירוכזו בידי הקרן הקימת לישראל שתקים לשם כך מינהל פיתוח קרקע (ולחלן - "מינהל הפיתוח"). הקרן הקימת לישראל תמנה, לאחר התייעצות בשר, מנהל שיעמוד בראש מינהל הפיתוח ושיהיה כפוף לקרן הקימת לישראל.
11. מינהל הפיתוח יערוך אחת לשנה (ובפעם הראשונה כתום שלושה חודשים מיום תחולתו של החוק) תכנית לפיתוח מקרקעי ישראל וייעורם, ויגיש תכנית זאת לממשלה ולקרן הקימת לישראל. התכנית תיערך תוך תיאום מלא עם שר החקלאות.
12. מדור הייעור שבמשרד החקלאות יעסוק להבא במחקר של ייעור בלבד, ואולם שר החקלאות יוסיף להיות ממונה על ביצוע פקודת היערות 1926, באמצעות מינהל הפיתוח.
13. מינהל הפיתוח יעסוק בפעולות הכשרה, פיתוח וייעור של מקרקעי ישראל והקרן הקימת לישראל מקבלת על עצמה, תמורת אמנה זאת, לשאת בהוצאות המינהליות של מינהל הפיתוח. ההוצאות הכרוכות בפעולות הכשרה, פיתוח או ייעור של מקרקעי ישראל, יחולו על הבעלים הרשומים של המקרקעים אשר בהם הפעולה נעשית, ומינהל הפיתוח יימסור אחת לשישה חודשים (ובפעם הראשונה כתום תשעה חודשים מיום תחולתו של החוק), דין וחשבון כאמור. עם מסירת דין וחשבון ייראו כל יתרה המופיעה בו לחובת המדינה או רשות הפיתוח כחוב המגיע מהם והעומד לפרעון לקרן קימת לישראל. הטילה הממשלה על מינהל הפיתוח לבצע פעולות הכשרה, פיתוח או ייעור של מקרקעים הרשומים על שם הקרן הקימת לישראל, והקרן הקימת הודיעה לממשלה בכתב, לפני ביצוע הפעולה, שאין ביכולתה לבצע על חשבונה, תישא המדינה בהוצאות הכרוכות בפעולה כאמור, והוצאות אלה ישולמו לקרן הקימת לישראל אם במענק, בהלוואה, בחילופי נכסים, ואם בדרך אחרת - הכל כפי שהוסכם בין הממשלה ובין הקרן הקימת לישראל.
15. המועצה הקימת ליד הקרן הקימת לישראל לעיניני הכשרת המקרקעים ופיתוחם, תקבע את מדיניות הפיתוח בהתאם לתוכנית הפיתוח החקלאית של שר החקלאות, תאשר הצעת תקציב של מינהל הפיתוח, תפקח על פעולות מינהל הפיתוח ועל אופן ביצועו את האמנה הזאת. מספר חברי המועצה יהיה 13: מחציתם פחות אחד ימונו על ידי הממשלה. ניתן יהיה להחליף את חברי המועצה באחרים באותה דרך שבה נתמנו החברים היוצאים. בראש המועצה יושב ראש מועצת המנהלים של הקרן הקימת לישראל או מי שהקרן הקימת לישראל מינתה אותו לכך.
16. הקרן הקימת לישראל תוסיף לפעול כמוסד של ההסתדרות הציונית העולמית בקרב הציבור יהודי בארץ ובגולה באיסוף כסף לגאולת אדמה מן השממה ובהסברה ובחינוך ציוני-ישראלי, והממשלה תושיט לקרן הקימת לישראל עזרה בפעולות הסברה בישראל ובחוץ לארץ.
17. תקפה של אמנה זו הוא מיום תחולתו של החוק, ותעמוד בתקפה חמש שנים. לא הודיע אחד מבעלי האמנה, לפחות שישה חודשים לפני תום חמש השנים, על רצונו שלא לחדש אמנה זאת, יוארך תקפה של האמנה אוטומטית לחמש שנים נוספות, וכן לתקופות של חמש שנים נוספות עד סוף הדורות.
18. בוטל או תוקן החוק, רשאית הקרן הקימת לישראל להסתלק מאמנה זאת בתיתה הודעת הסתלקות בכתב לממשלה, ואולם הקרן הקימת לישראל תהא מנועה מלהסתלק מן האמנה הזאת אם הממשלה הודיעה לה מראש, בכתב, על הצעת התיקון או הביטול והקרן הקימת לישראל לא הביעה התנגדות.
19. פג תקפה של אמנה זו, אם לפי סעיף 17 ואם לפי סעיף 18, יוחזר המצב שהיה קיים ערב תחולתו של החוק, על כנו, והממשלה מתחייבת להציע לכנסת את החקיקה הדרושה לכך.
20. ראה אחד מבעלי האמנה להביא שינוי באמנה, יתן על כך הודעה בכתב לרעהו, אשר חייב להשיב על ההצעה, בחיוב או בשלילה, תוך שישה חודשים מיום מתן ההודעה. השיב בחיוב - יראו את האמנה כמתקנת לפי ההצעה והקבלה מיום מתן התשובה.
21. בעלי האמנה יעשו את כל הדרוש והמועיל לביצוע אמנה זו והיו קשורים בה לכל דבר.

ולראיה באו על החתום בשם מדינת ישראל

שר האוצר מר לוי אשכול

ובשם קרן קימת לישראל יו"ר מועצת מנהליה, מר יעקב צור,

בירושלים, ביום כ' בכסלו תשכ"ב (28.11.1961)